

Περιγραφή ατομικής περίπτωσης συνταξιούχου
ενήλικα άνδρα με σχιζοειδή διαταραχή
προσωπικότητας

Ινστιτούτο Έρευνας
και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Νοέμβριος 2017

Καμτσαδέλη Βασιλική , Επόπτης: Γ. Ευσταθίου

Γενικές πληροφορίες - αίτημα

- Γιάννης, 55 ετών, έγγαμος, συνταξιούχος ηλεκτρολόγος, προσήλθε στο ΤΘΕ μετά από παραπομπή παιδοψυχολόγου υιού του
- Κατοικεί με σύζυγο και υιό τους στην Αθήνα, καλή οικονομική κατάσταση
- καταγωγή από Δελφούς, ετερόφυλος σεξουαλικός προσανατολισμός, απόφοιτος τεχνικού λυκείου
- Μέλος συλλόγου χάντμπολ

- Κύριο αίτημα του ίδιου: « Να μην ξεχνάω» και « Να μιλάω περισσότερο»

Ιστορικό παρούσας διαταραχής – προσπάθειες αντιμετώπισης

- **Μνήμη**
- Αδύναμη μνήμη κατά τα τελευταία 20 χρόνια , με το τελευταίο ένα χρόνο να είναι πιο έντονο το πρόβλημα
- Κύρια στρατηγική αντιμετώπισης = καμία
- **Συμμετοχή σε συζητήσεις**
- Δε συμμετέχει σε συζητήσεις, σε παρέες, είναι αποσυρμένος (δε βρίσκει λόγο, νόημα)
- Δεν υπάρχουν φίλοι, η σύζυγος «τσακώνεται μόνη της»
- Επηρεάζεται και η σχέση με τον υιό του (δεν μπορεί να θέσει όρια)
- Ποτέ δεν ήταν ενεργός και συμμετοχικός, αλλά στο παρόν ενοχλείται ιδιαίτερα η σύζυγος
- Δεν έχει προσπαθήσει ποτέ να αντιμετωπίσει τις παραπάνω δυσκολίες με κανένα τρόπο

Ψυχιατρικό & Ιατρικό Ιστορικό – νοητικές λειτουργίες, λειτουργικότητα

- Δεν προκύπτουν στοιχεία από το ψυχιατρικό ιστορικό, δεν αναφέρεται χρήση ουσιών
- Από το ιατρικό ιστορικό αναφέρεται καρδιαγγειακή πάθηση
- Καμία προϋπάρχουσα συνεργασία με ειδικό ψυχικής υγείας

- Εικόνα αποσυρμένου ενήλικα
- Επιμελημένη και κατάλληλη για την ηλικία του εμφάνιση
- Μετά από νευροψυχολογική εκτίμηση και μαγνητική απεικόνιση ,τόσο οι νοητικές του λειτουργίες , όσο και η λειτουργικότητά του κρίνονται φυσιολογικές για την ηλικία και το μορφωτικό του επίπεδο

Ατομικό Ιστορικό

- Εσωστρεφές αγόρι, με παρέες, αλλά ποτέ με κοντινούς φίλους
- Εφηβεία: επιφανειακή κοινωνικότητα και ελάχιστες συναναστροφές
- Έντονα περιορισμένη ερωτική και σεξουαλική ζωή
- Γεγονότα που άλλαξαν την καθημερινότητά του:
μετακόμιση στο σπίτι των θείων στην Αθήνα στα 11 έτη του,
θάνατος πατέρα (έμφραγμα μυοκαρδίου, 54 ετών),
θάνατος αδελφού (ανεύρυσμα, 29 ετών)
- Δεν αναφέρονται αναπτυξιακά προβλήματα
- Καμία κοινωνική υποστήριξη, πλην της συζύγου του

Οικογενειακό Ιστορικό

- Πατέρας: απεβίωσε στα 54 έτη του
- Μητέρα : 84 ετών, επίμονη και δραστήρια, χωρίς ακαδημαϊκή μόρφωση (δεν είχε πάει καθόλου σχολείο)
- Αδελφός: απεβίωσε στα 29 έτη του, δραστήριος και έντονος χαρακτήρας
- Αρμονική συνύπαρξη μελών , αλλά τα δύο αδέρφια μεγάλωσαν κυρίως με φροντίδα της γιαγιάς τους
- Γιαγιά: αυστηρή, σκληρή και τιμωρητική
- Δεν αναφέρεται ψυχιατρικό ιστορικό μελών οικογένειας

- **Παρούσα οικογένεια:**
- Σύζυγος: πολύ δυναμική, εξωστρεφής και δραστήρια. Στηρίζει το Γιάννη συναισθηματικά και πρακτικά. Σχέση αρμονική, αλλά τα τελευταία 2 χρόνια η σύζυγος «κουράστηκε». Άνευ ψυχιατρικού ιστορικού
- Υιός: 8 ετών , καλή σχέση , αλλά φαίνεται πως δεν μπορεί να θέσει όρια (αναφέρεται η ύπαρξη τικ , για τα οποία παρακολουθείται από παιδοψυχολόγο)
- Υιοθεσία υιού τους

Διάγνωση

- Σχιζοειδής διαταραχή προσωπικότητας
- Διαφοροδιάγνωση από: κατάθλιψη, αποφευκτική διαταραχή προσωπικότητας, asperger, άνοια
- Ψυχομετρικές δοκιμασίες: καμία κλινικά σημαντική ένδειξη
- BAI =3
- BDI=16
- CES-D=5
- SCL-90-R= καμία υποκλίμακα δεν ξεπερνά την τιμή ουδό 70 (ή 60)
- Δυσκολίες σε επίπεδο προσωπικότητας

Κάθετη διερεύνηση I

- **Σχετικά δεδομένα από παιδική ηλικία**
- Γονείς και θείοι που τον μεγάλωσαν υπολείπονται της συναισθηματικής έκφρασης. Η αγάπη και η φροντίδα δίδονται μόνο μέσω κάλυψης πρακτικών αναγκών. Οικονομικές δυσκολίες, που απαιτούν πολλές ώρες εργασίας από τους κηδεμόνες του, πράγμα που καθιστά ανέφικτες και σπάνιες τις κοινωνικές συναναστροφές και επαφές. Καμία ανταπόκριση των κηδεμόνων στις προσπάθειες συναισθηματικής σύνδεσης.
- **Βασικές πεποιθήσεις**
- Η έκφραση συναισθημάτων είναι περιττή. Η συμμετοχή σε συζητήσεις δεν έχει νόημα. Η σύνδεση με τους άλλους είναι βαρετή, άχρηστη και ανούσια. Το ενδιαφέρον και η αγάπη εκφράζεται από τις πράξεις. Τα συναισθήματα δε χρησιμεύουν σε κάτι (άχρηστα).

Κάθετη διερεύνηση II

- **Συντελεστικές πεποιθήσεις- κανόνες**
- Αν συμμετέχω σε συζήτηση θα είναι χάσιμο χρόνου. Αν συμμετέχω σε συζήτηση δε θα το ευχαριστηθώ. Ακόμη κι αν πω τη γνώμη μου, δε θα αλλάξει τίποτα. Οι συζητήσεις θα πρέπει να έχουν κάποιο συγκεκριμένο θέμα και να καταλήγουν σε κάποιο συμπέρασμα/αποτέλεσμα, αλλιώς είναι άσκοπες.
- **Αντισταθμιστικές συμπεριφορές- στρατηγικές**
- Αποφυγή κοινωνικών επαφών (απόσυρση)
- Αποφυγή έκφρασης συναισθημάτων
- Μη εμπλοκή σε μη «πρακτικές» συζητήσεις

Οριζόντια διερεύνηση

Κατάσταση 1	Κατάσταση 2	Κατάσταση 3
Θυμώνει η σύζυγος επειδή άργησα να γυρίσω σπίτι	Βρίσκομαι σε μια παρέα	Τσακωμοί με σύζυγο, επειδή δεν εκφράζω τα ενδιαφέροντα μου
Αυτόματη σκέψη Δεν έχει νόημα να μπω σε κουβέντα, αυτός δεν είναι τρόπος για να καταλάβει	Αυτόματη σκέψη Είναι χάσιμο χρόνου	Αυτόματη σκέψη Η έκφραση συναισθημάτων δεν έχει κάποιο νόημα, είναι άχρηστη
Προσωπικό νόημα Η συμμετοχή σε συζητήσεις δεν έχει νόημα	Προσωπικό νόημα Η έκφραση είναι περιττή/άσκοπη	Προσωπικό νόημα Το ενδιαφέρον φαίνεται μόνο από τις πράξεις που έχουν κάποιο σκοπό
Συναίσθημα Σύγχυση (γιατί θυμώνει η σύζυγος?)	Συναίσθημα Βαρεμάρα	Συναίσθημα Θυμός
Συμπεριφορά Μένω σιωπηλός/αμέτοχος	Συμπεριφορά Απόσυρση	Συμπεριφορά Απόσυρση

Χαρακτηριστικές συμπεριφορές

- Συμμετοχή σε συζητήσεις μόνο όταν εκείνες αποσκοπούν σε κάτι πρακτικό/ βγάζουν κάποιο συμπέρασμα
- Αμέτοχος σε καβγάδες με τη σύζυγο
- Σιωπηλός/αποσυρμένος σε παρέες
- Αδιάφορος ως προς τις συναισθηματικές ανάγκες των άλλων

Θεραπευτικός σχεδιασμός I

- Υπόθεση εργασίας
 - Εργασία σε βασικές πεποιθήσεις – σχήματα, αλλά κυρίως εστίαση σε συμπεριφορικό επίπεδο
- Κατάλογος προβλημάτων
 - Δυσκολία να σχετισθεί
 - Δυσκολία συμμετοχής σε αυθόρμητες συζητήσεις
 - Κοινωνική απόσυρση
 - Ρήξη με σύζυγο
 - Δυσκολία επιβολής κανόνων στον υιό
- Θεραπευτικό πλάνο
 - Θεραπευτική σχέση
 - Διαμόρφωση αιτήματος

Θεραπευτικός σχεδιασμός II

Θεραπευτικοί στόχοι

- Να εμπλέκεται σε κοινωνικές συναναστροφές
- Να εκφράζει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη σκέψη του
- Να ξεκινάει ο ίδιος αυθόρμητες συζητήσεις
- Να παίρνει θέση σε τυχόν διαπληκτισμούς με τη σύζυγο
- Να μάθει να χρησιμοποιεί μνημονικές τεχνικές/ στρατηγικές (δεύτερο αίτημά του σε σχέση με τη μνήμη)

Διευκολυντικοί και επιβαρυντικοί για τη θεραπεία παράγοντες

- Θετικά και αρνητικά ατομικά στοιχεία
 - Συμμετοχικός σε δραστηριότητες που αναθέτονταν
 - Ηλικία
 - Μορφωτικό επίπεδο
 - Έλλειψη προσωπικού κινήτρου
- Θεραπευτική σχέση
 - Ελάχιστα ομιλητικός
 - Δε συνδεόταν
 - Συμπεριφορικά πειράματα
- Εμπόδια – δυσκολίες
 - Μονολεκτικές απαντήσεις
 - Δυσκολία σε κάθετη διερεύνηση (κάθετο τόξο)
 - Μη διάκριση συναισθήματος – σκέψης
 - Προσωπικό κίνητρο ανύπαρκτο
 - Μη τήρηση ημερολογίων

Θεραπευτικές παρεμβάσεις και τεχνικές

- Οριζόντια και κάθετη διερεύνηση (σε μικρή έκταση)
- Καταγραφές (σε μικρή έκταση)
- Συμπεριφορικά πειράματα (κυρίως)

- Εκπαίδευση σε αναγνώριση συναισθημάτων και διαχωρισμός τους από σκέψεις (μέσω καρτών και προσώπου θεραπεύτριας)
- Εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες - έναρξη αυθόρμητων συζητήσεων και διατήρηση αυτών (μέσω role play)
- Εκπαίδευση σε επίλυση προβλημάτων
- Κατάτμηση στόχων
- Εκπαίδευση σε διεκδικητική συμπεριφορά (μέσω role play)

- Γενίκευση μέσω συμπεριφορικών πειραμάτων εκτός συνεδριών

Πορεία της Θεραπείας I

- 1-4: λήψη ιστορικού
- 5-6: εξοικείωση με τη γνωσιακή συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία και καθορισμός στόχων
- 7-8: διερεύνηση για την ύπαρξη άνοιας, εκπαίδευση σε μνημονικά βοηθήματα και οργάνωση περιβάλλοντος, διερεύνηση κοινωνικών δεξιοτήτων
- 9: κοινή συνάντηση με σύζυγο θεραπευόμενου
- 10: παρουσίαση γνωσιακής διατύπωσης και ψυχοεκπαίδευση για τη δημιουργία και διατήρηση βασικών σχημάτων και για τη σχιζοειδή διαταραχή. Η ανταπόκριση του θεραπευόμενου και η κατανόησή τους από εκείνον ήταν περιορισμένη, με αποτέλεσμα η παρουσίαση να είναι αρκετά περιορισμένη και εστιασμένη μόνο σε πληροφορίες οι οποίες ήταν απαραίτητες για τη θεραπευτική διαδικασία (π.χ. φαύλος κύκλος συμπεριφοράς).

Πορεία της Θεραπείας II

- 11- 12: έκφραση συναισθημάτων και διαχωρισμός τους από τις σκέψεις, έναρξη και διατήρηση συζήτησης. Θετική ανατροφοδότηση (ικανός να ξεχωρίσει συναισθήματα).
- 13: εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες, συμπεριφορικά πειράματα (π.χ. έναρξη και διατήρηση καθημερινών συζητήσεων). Έλλειψη προσωπικού κινήτρου
- 14: : εύρεση κινήτρου για συμμετοχή του θεραπευόμενου σε συζητήσεις, σχεδιασμός πειραμάτων
- 15: θετική ανταπόκριση από τον θεραπευόμενο, δηλώνει πλέον ότι «περνάει ευχάριστα η ώρα με τη συζήτηση»
- 16-17: Ικανός πλέον να εμπλακεί σε αυθόρμητες συζητήσεις, νιώθει ότι δεν είναι πλέον στη «γωνία», παίρνει κάποια ευχαρίστηση από τη διαδικασία της συμμετοχής

Πορεία της Θεραπείας III

- 18- 19: εγκαθίδρυση νέας κοινωνικής συμπεριφοράς περισσότερο λειτουργικής και ευχάριστης για το θεραπευόμενο
- 20: προετοιμασία για κλείσιμο θεραπείας
- 21: μετρήσεις και κλείσιμο θεραπείας, πρόληψη υποτροπών

Έκβαση I

- 21 συνεδρίες (1 ανά εβδομάδα)
- 7μήνες
- Αναμνηστικές: σε εκκρεμότητα
- Λήξη:
 - Περισσότερο ικανός να συμμετέχει σε συζητήσεις χωρίς πλαίσιο
 - Εκφράζει και υποστηρίζει εν μέρει τη γνώμη του
 - Οριοθετεί περισσότερο τον υιό του
 - Παίρνει περισσότερες πρωτοβουλίες
 - Περισσότερη επικοινωνία με οικογενειακούς φίλους
 - Τσακώνονται «μαζί» με τη γυναίκα του
 - Ελάχιστη αλλαγή στη σεξουαλική του ζωή

Έκβαση II: Μετρήσεις

Έναρξη θεραπείας
(Έγκυρα αποτελέσματα)

SCL – 90 -R

ΓΔΣ: 0,49

ΣΘΣ: 29

ΔΕΘΣ: 1,52 (T=48)

Καμία επιμέρους κλίμακα με T-τιμή
>60 ή >70

BAI

3

BDI

16

CES-D

5

Λήξη θεραπείας
(Έγκυρα αποτελέσματα)

SCL – 90 –R

ΓΔΣ: 0,13

ΣΘΣ: 9

ΔΕΘΣ: 1,33 (T=45)

Καμία επιμέρους κλίμακα με T-τιμή
>60 ή >70

BAI

0

BDI

0

CES-D

1